

NE EUROPOS
SĄJUNGOS ŠALIŲ
PILIEČIŲ POREIKIŲ
ANALIZĖ

rekomendacijos | Šiauliai

rekomendacijos | 2021

© Diversity Development Group

© Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Turinys

1. NACIONALINIO IR SAVIVALDOS LYGMENS REKOMENDACIJOS	4
1.1. NVO vaidmuo užsieniečių integracijos procese	4
1.2. Atvykimas gyventi į savivaldybę	5
1.3. Lietuvių kalbos kursai	8
1.4. Užimtumas	10
1.5. Sveikatos priežiūra	12
1.6. Būstas	14
1.7. Švietimas	15
1.8. Kultūra	17
1.9. Politinis ir pilietinis dalyvavimas	18
1.10. Moterų migrančių integracija	19
1.11. Diskriminacija/visuomenės nuostatos	21
1.12. Paslaugų, paslaugų infrastruktūros ir miesto atvirumo vertinimas	23
2. SAVIVALDYBĖS VAIDMUO UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS PROCESĖ: GERŲJŲ PRAKTIKŲ PAVYZDŽIAI	26

1. Nacionalinio ir savivaldos lygmens rekomendacijos

1.1 NVO VAIDMUO UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS PROCESSE

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Tyrimas atskleidžia NVO svarbą įvairiuose ne ES piliečių integracijos etapuose. Savivaldybėse dauguma su užsieniečių integracija susijusių klausimų yra paliekama NVO atsakomybei (informavimo ir konsultavimo, vertimo, kalbos mokymo ir kt.), tačiau neužtikrinamas pastovus ir pakankamas finansavimas šioms veikloms įgyvendinti.

REKOMENDACIJOS

— Konsultacijų su NVO būdu rasti visoms šalims priimtina modelį, kuris suteiktų finansinį stabilumą integracijos paslaugas teikiančioms NVO ir/ar kitoms savivaldybėse integracijos paslaugas teikiančioms institucijoms.

1.2 ATVYKIMAS GYVENTI Į SAVIVALDYBĘ

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Atvykus gyventi į Lietuvą (savivaldybę, kurioje gyvena) ne ES piliečiams trūksta aiškios, susistemintos ir suprantama kalba pateikiamos informacijos apie įvairias paslaugas bei jų prieinamumą (nuo informacijos, kokios paslaugos yra prieinamos/ priklauso savivaldybės gyventojams, įvairių įstaigų kontaktų iki viešojo transporto veikimo tvarkos, kt.).

REKOMENDACIJOS

- Informaciniai paketai (elektroninės ir spausdintinės jų kopijos) apie įvairias paslaugas bei jų prieinamumą naujai į savivaldybę atvykstantiems gyventi užsieniečiams. **Šiaulių m.** informaciniai paketai galėtų būti prieinami: Šiaulių m. savivaldybėje (deklaruojant gyvenamąją vietą); savivaldybės internetiniame puslapyje, per tautines bendruomenes, kt.

GEROSIOS PRAKTIKOS

Informaciniai paketai naujai į savivaldybę gyventi atvykusiems migrantams

www.krakowexpats.pl/essential-info/information-for-foreigners-living-in-poland/

www.otwarty.krakow.pl/zalacznik/330027 (gidas šeimoms)

www.visitbanskabystrica.sk/dolizite-informacie-bb/?lang=en#

www.metropolevsech.eu/wp-content/uploads/2021/02/Praha-ENG-update.pdf

PROBLEMA: **Šiaulių m.** trūksta organizacijos/ įstaigos, tikslingai teikiančios informavimo ir konsultavimo paslaugas visiems Šiaulių m. gyvenantiems užsieniečiams nepaisant jų teisinio statuso, taip pat veikiančios kaip centras, kuriame vyktų įvairios veiklos, suburiančios rajone gyvenančius užsieniečius ir vietos bendruomenę.

REKOMENDACIJOS

- Svarstyti galimybę įsteigti trūkstamą organizaciją / įstaigą arba plėsti esamų organizacijų / įstaigų veiklą, tikslingai teikiant informavimo ir konsultavimo paslaugas visiems Šiaulių m. gyvenantiems užsieniečiams nepaisant jų teisinio statuso, vykdant įvairios veiklas, suburiančias mieste gyvenančius užsieniečius ir vietos bendruomenę.

LEIDIMŲ GYVENTI IŠDAVIMAS

NACIONALINIŲ LYGMENIU

PROBLEMA: Vienas iš didžiausių iššūkių, su kuriuo susiduria į šalį atvykę gyventi ne ES piliečiai, yra susijęs su leidimų gyventi išdavimu. Didžioji dalis kalbintų tyrimo dalyvių įvardijo, kad susiduria su ilga leidimų gyventi išdavimo procedūra, Migracijos skyriuose dirbančių darbuotojų nekompetencija ir nemalonių bendravimų. Taip pat, dažnu atveju, įvardinama, kad kaskart apsilankius Migracijos skyriuje aptarnauja skirtingas darbuotojas, tad informacija yra pateikiama skirtinga ir klaidinanti, dar labiau uždelsianti ir taip netrumpą leidimo gyventi išdavimo procedūrą.

REKOMENDACIJOS

- Užtikrinti, kad migracijos skyriuose būtų paskiriami specialistai, gebantys klientus aptarnauti jiems suprantama kalba bei siekti, kad asmenį aptarnautų tas pats specialistas visos leidimo gyventi išdavimo procedūros metu. Kaip pavyzdys galėtų būti Užimtumo tarnyboje paskiriami darbuotojai konsultuojantys asmenys visam darbo paieškos laikotarpiui.
- Inicijuoti tarpkultūrinius mokymus Migracijos skyriuose dirbantiems tarnautojams. Tarpkultūrinių kompetencijų klausimą įtraukti į apmokymų programą naujai įsidarbinantiems specialistams.

PROBLEMA: MIGRIS Elektroninių migracijos paslaugų ir oficialioje Migracijos departamento svetainėse skelbiama informacija nėra prieinama rusų kalba, taip pat ne visa informacija skelbiama anglų kalba.

REKOMENDACIJOS

- Informaciją, skelbiamą MIGRIS ir Migracijos departamento svetainėse, padaryti prieinamą ir rusų kalba kalbantiems užsienio šalių piliečiams.
- Užtikrinti, kad informacija anglų kalba (ir kitomis kalbomis) būtų reguliariai atnaujinama; naujienos, aktualios užsienio šalių piliečiams, turėtų būti pateikiamos ne tik lietuvių kalba.

NACIONALINIŲ LYGMENIU

PROBLEMA: Atvykstantys migrantai susiduria su sudėtingomis **leidimų gyventi išdavimo ir pratęsimo sąlygomis**. Ypač daug problemų jiems kelia reikalavimas nurodyti, kad turima pakankamai ir reguliarių pajamų pragyventi Lietuvos Respublikoje visam prašomo leidimo laikinai gyventi laikotarpiui. Dažniausiai su šia problema susiduria dėl šeimos susijungimo ir studijų pagrindu atvykę ne ES piliečiai.

Pagal šiuo metu Lietuvoje galiojančią tvarką užsieniečiai, norintys gauti/pakeisti leidimą laikinai gyventi, turi nurodyti, kad turi pakankamai ir (ar) gauna reguliarių pajamų pragyventi Lietuvos Respublikoje. Pragyvenimo lėšų dydis yra 1 minimali mėnesinė alga (MMA) per mėnesį, o užsieniečiui, ketinančiam studijuoti, mokytis, stažuotis, kelti kvalifikaciją ir užsieniečiui, neturinčiam 18 metų – 0.5 MMA. Lėšų turi pakakti visam prašomo leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiui¹. 2021 m. sausio mėn. duomenimis, MMA sudarė 642 Eur. Tai reiškia, kad užsieniečiui, kuriam, pavyzdžiui, leidimais laikinai gyventi yra išduodamas vieneriems metams turi nurodyti, kad banko sąskaitoje turi 7704 Eur, užsieniečiui, atvykstančiam studijuoti – 3852 Eur.

Be to, į Lietuvą gyventi atvykstantys asmenys susiduria su **sunkumais atsidaryti banko sąskaitą Lietuvoje kol neturi išduoto leidimo laikinai gyventi**. Šių išdavimo procedūra gali užtrukti iki keturių mėnesių nuo prašymo pateikimo dienos (prašymai išduoti LLG bendra tvarka turi būti išnagrinėti ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo prašymo pateikimo, o prašymai išduoti LLG skubos tvarka – ne vėliau kaip per 2 mėnesius).

REKOMENDACIJOS

— Svarstyti apie tam tikrų sąlygų, taikomų leidimų laikinai gyventi išdavimui/pratęsimui, tokių kaip nurodymo, kad turima pakankamai ir reguliarių pajamų pragyventi Lietuvos Respublikoje visam prašomo leidimo laikinai gyventi laikotarpiui, supaprastinimą.

1.3 LIETUVIŲ KALBOS KURSAI

NACIONALINIŲ LYGMENIŲ	SAVIVALDOS LYGMENIŲ
<p>PROBLEMA: Lietuvių kalbos kursai Pabėgėlių priėmimo centre (PPC) nėra pakankami, kad prieglobsčio prašytojai ir jo gavėjai pasiruoštų savarankiškam gyvenimui pasibaigus integracijos laikotarpiui PPC (mokymų laikotarpis yra per trumpas, kvestionuojama mokymų kokybė, metodikos ir kalbos mokytojų pastovumas, jos pritaikymas skirtingus gebėjimus (dėl raštingumo, skirtingų kalbų mokėjimo) ir galimybes (dėl psichologinių traumų, mokymosi sutrikimų, negalios, kalbos kursų ir gyvenimo / rūpinimosi šeimos nariais derinimo) turintiems ne ES piliečiams.</p>	<p>PROBLEMA: Valandų skaičius, numatytas nemokamiems lietuvių kalbos kursams integracijos centruose (prieglobsčio gavėjams, tęsiant integraciją savivaldybėse, ir kitiems ne ES piliečiams) yra nepakankamas, kursai yra organizuojami pagal projektus, o skiriamas finansavimas neužtikrina kursų kokybės ir tęstinumo.</p> <p>Lietuvių kalbos gebėjimų trūkumas lemia tai, kad ne ES šalių piliečiai, ypač prieglobsčio gavėjai, dirba žemesnės kvalifikacijos darbus, yra apribotas jų bendravimas su vietos bendruomenės nariais, taip pat prieinamumas prie tam tikrų paslaugų, jie dažniau susiduria su neigiamomis nuostatomis.</p> <p>Tyrimo dalyviai ypač akcentavo nemokamų lietuvių kalbos kursų, pritaikytų prie skirtingų ne ES šalių piliečių galimybių ir poreikių, trūkumą Akmenės ir Jonavos rajonuose bei Šiaulių mieste.</p>

REKOMENDACIJOS

- **Stiprinti lietuvių kalbos kursų ne ES piliečiams kokybę**, parengiant vieningą lietuvių kalbos ugdymo metodologiją, ją pritaikant prie individualių užsieniečių gebėjimų ir galimybių, akcentuojant praktines situacijas.
- Svarstyti individualius mokymosi planus, kuriais būtų atsižvelgiama į asmenų mokymosi gebėjimus (raštingumą, mokymosi sutrikimus), rūpinimosi šeimos nariais įsipareigojimus, užimtumą.
- **Stiprinti lietuvių kalbos ugdymą PPC**, parengiant vieningą lietuvių kalbos ugdymo metodologiją, ją pritaikant prie individualių užsieniečių gebėjimų ir galimybių, akcentuojant praktines situacijas, kurios stiprintų prieglobsčio gavėjų nepriklausomumą tęsiant integraciją savivaldybėse. Svarstyti apie ilgesnę lietuvių kalbos kursų trukmę PPC.
- Užtikrinti lietuvių kalbos kursus vedančių specialistų kompetenciją darbui su ne ES piliečiais, ypač su prieglobsčio prašytojais ir gavėjais; pasirūpinti ilgalaikiu lietuvių kalbos specialistų išlaikymu darbo vietose.

REKOMENDACIJOS

- Svarstyti savivaldybės administracijai perimti atsakomybę siekiant užtikrinti lietuvių kalbos kursų finansavimo ir įgyvendinimo tęstinumą.
- Inicijuoti nemokamų (tęstinių) lietuvių kalbos kursų, pritaikytų prie skirtingų ne ES šalių piliečių galimybių ir poreikių, organizavimą.
- Pasirūpinti, kad nemokami lietuvių kalbos kursai būtų prieinami visiems ne ES šalių piliečiams, ypač naujai atvykusiems: užtikrinti pakankamą vietų kursuose skaičių, užtikrinti efektyvią informacijos apie lietuvių kalbos kursus sklaidą ir prieinamumą.
- Siekti, kad informacija apie Šiaulių suaugusiųjų mokykloje organizuojamus lietuvių kalbos kursus pasiektų kuo didesnę Šiaulių mieste gyvenančių užsienio šalių piliečių skaičių.

GEROSIOS PRAKTIKOS

- **Asmenims ir jų individualiems poreikiams pritaikytas kalbos mokymas Nyderlanduose.** Asmenys, norintys išmokti olandų kalbą, turi skirtingų motyvacijų: vieniems to reikia darbe ar profesinėje aplinkoje, kitiems – kad galėtų bendrauti su vaikų mokytojais bei kitais tėvais mokyklos bendruomenėje, dar kiti nori išmokti kalbą tam, kad galėtų savarankiškai pildyti aktualius dokumentus, pavyzdžiui, susijusius su mokesčių mokėjimu ar pan. Be skirtingų motyvacijų, skiriasi ir asmenų mokymosi gebėjimai bei būdai. Pagal šiuos asmeninius poreikius kalbos kursų pradžioje mokytojas suformuoja individualius mokymosi planus, su iškelto konkrečiu tikslu, pritaikytu kiekvienam mokymų dalyviui. Mokymosi planai taip pat yra peržiūrimi ir adaptuojami kalbos kursų eigoje, įvertinant progresą ir mokymosi gebėjimus².
- **Roterdamo savivaldybėje Nyderlanduose** gyvena maždaug 97 000 gyventojų, neturinčių pakankamai kalbinių kompetencijų susikalbėti, kurių nepasiekia įprastos olandų kalbos mokymo iniciatyvos. „Taal Dichtbij!“ yra palengvinto prieinamumo, kaimynystės (angl. neighbourhood) principu paremta kalbos mokymo programa. Pagrindinis šios programos privalumas – didelis dėmesys skiriamas įprastoms kasdienėms situacijoms, o potencialūs programos dalyviai yra kviečiami nevyriausybinų organizacijų, vietinių sporto klubų, kuriuose lankosi olandų kalba nekalbantys asmenys. Pamokos vyksta vietinėse (kaimynysčių) miesto erdvėse³.

2 Daugiau informacijos: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802fc1dc>

3 Daugiau informacijos: <https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/-/taal-dichtbij->

1.4 UŽIMTUMAS

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Nėra efektyvios prevencijos, siekiančios mažinti ne ES piliečių išnaudojimą darbo rinkoje.

Šiaulių m. savivaldybėje nėra numatyti veiksmai, kuriais naujai į savivaldybę gyventi atvykę ne ES šalių piliečiai būtų informuojami apie darbuotojų teises ir/ar pagalbą darbo išnaudojimo atveju. Ypač Šiaulių m. savivaldybė turėtų atkreipti dėmesį į tolimųjų reisų vairuotojais dirbančių ne ES piliečių padėtį (pvz., dėl išnaudojimo rizikos).

REKOMENDACIJOS

- Numatyti veiksmus, kuriais naujai savivaldybę dirbti atvykę ne ES šalių piliečiai būtų informuojami apie darbuotojų teises ir (arba) pagalbą darbo išnaudojimo atveju. Šiaulių m. tokia informacija galėtų būti prieinama: savivaldybės internetiniame puslapyje, Šiaulių m. savivaldybės socialinių paslaugų centre, sklaidoje galėtų padėti tautinės bendruomenės, kt.
- Stiprinti ir palaikyti bendradarbiavimą su specializuotą pagalbą (galimai) nukentėjusiems nuo išnaudojimo darbe teikiančiomis organizacijomis.

PROBLEMA: Ne ES piliečiai susiduria su sunkumais integruojantis į darbo rinką dėl darbdavių nuostatų, kurios dažnai susijusios ir su patirties įdarbinant ne ES piliečius trūkumu bei visuomenėje vyraujančiais stereotipais.

REKOMENDACIJOS

- Stiprinti darbdavių informavimo priemones, kanalus ir konsultavimą apie ne ES šalių piliečių įdarbinimą (informacinių leidinių paruošimas ir sklaida, mokymai); proaktyviai komunikuoti apie ne ES šalių piliečių įdarbinimo galimybes anksčiau į Užimtumo tarnybą šiuo klausimu nesikreipusiems darbdaviams.
- Suteikti galimybes darbdaviams, įdarbinusiems ne ES šalių piliečius arba planuojantiems tai daryti, dalyvauti tarpkultūriniuose mokymuose / gauti konsultacijas tarpkultūrinių kompetencijų klausimais.

NACIONALINIŲ LYGMENIU

PROBLEMA: Ne ES piliečiai, ypatingai prieglobsčio gavėjai, susiduria su sunkumais persikvalifikuoti ir kilmės šalyje įgytos specialybės pripažinimu Lietuvoje. Pasigendama lankstumo atsižvelgiant ne tik į baigtų studijų diplomą, bet ir į turimą darbo patirtį.

Profesinės kvalifikacijos pripažinimas ir jo procedūra, trečiųjų šalių piliečiams yra vykdomi pagal LR Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo (6¹ str.) nuostatas. Įstatymo 6¹ str. nuostatos taikomos trečiųjų šalių piliečiams, įgijusiems profesinę kvalifikaciją trečiojoje šalyje ir siekiantiems dirbti pagal reglamentuojamą profesiją LR. Svarbu pastebėti, kad vertinama asmens įgyta profesinė kvalifikacija, o ne profesiniai įgūdžiai.

REKOMENDACIJOS

Lankstesnė ne ES piliečių persikvalifikavimo sistema:

- Numatyti mechanizmus, kuriais būtų vertinama ne tik ne ES piliečių (ypač prieglobsčio gavėjų) turima profesinė kvalifikacija (išsilavinimas), bet ir jų turimi profesiniai įgūdžiai bei patirtis.
- Numatyti naujas ir plėsti esamas priemones, kurios skatintų prieglobsčio gavėjus dalyvauti profesinio ir su užimtumu susijusiuose mokymuose (pvz., stipendijų suteikimas, profesinio orientavimo kampanijos, verslumo skatinimo iniciatyvos, pan.).

PROBLEMA: Ne ES piliečiai dėl sudėtingų reikalavimų, taikomų norintiems pakeisti darbdavį, yra linkę susitaikyti su darbdavio keliamomis sąlygomis ir atsiduria (labiau) pažeidžiamoje padėtyje.

REKOMENDACIJOS

- Svarstyti lankstesnes sąlygas pakeisti darbdavį neprarandant teisinio statuso šalyje.
- Didinti informacijos prieinamumą ir sklaidą apie išnaudojimą ir darbuotojų teises tarp ne ES šalių piliečių.

1.5 SVEIKATOS PRIEŽIŪRA

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Ne ES piliečiai, neapdrausti privalomuoju sveikatos draudimu (PSD) (dažniausiai moterys migrantės, kurios dėl rūpinimosi vaikais/ kitais šeimos nariais nedirba ir/arba nėra dirbusios Lietuvoje) **neturi galimybių gauti nemokamų sveikatos priežiūros paslaugų.**

Nemokama sveikatos priežiūra yra garantuojama asmenims, kurie apdrausti PSD. Apdraustaisiais PSD laikomi asmenys, kurie individualiai moka sveikatos draudimo įmokas; asmenys, už kuriuos privalomojo sveikatos draudimo įmokas moka jų darbdaviai; valstybės lėšomis draudžiami asmenys.

Dėl lietuvių kalbos barjero apribojamas prieinamumas prie sveikatos priežiūros paslaugų, ypač susijusių su psichine sveikata (psichiatrų, psichoterapeutų ar psichologų konsultacijas) ir gydytojų akušerių-ginekologų.

REKOMENDACIJOS

- Užtikrinti, kad valstybės lėšomis būtų draudžiami ne ES piliečiai, turintys leidimą gyventi arba nacionalinę vizą, jei priklauso pažeidžiamoms migrantų grupėms (asmenys, turintys negalią, nėščios moterys, mažus vaikus ar kt. šeimos narius prižiūrintys ne ES piliečiai, dieninių skyrių studentai, vaikai, moksleiviai) garantuojant jų teisių į sveikatos priežiūrą užtikrinimą.
- Peržiūrėti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą įvairioms ne ES piliečių grupėms pagal jų teisinį statusą.

REKOMENDACIJOS

- Užtikrinti, kad informacija apie sveikatos priežiūros įstaigas ir jų teikiamas paslaugas būtų prieinama užsienio kalbomis.
- Užtikrinti galimybę gauti vertimo paslaugas savivaldybei pavaldžiose sveikatos priežiūros įstaigose.
- Numatyti veiksmus, kuriais ne ES šalių piliečiai, nemokantys lietuvių kalbos, būtų nukreipti pas gydytojus ar administracijos darbuotojus, galinčius juos aptarnauti jiems suprantama užsienio kalba.
- Savivaldybei pavaldžių sveikatos priežiūros įstaigų internetiniuose puslapiuose skelbti, kokiomis kalbomis medicinos darbuotojas geba aptarnauti klientus ir/arba nurodyti, kurie specialistai galėtų aptarnauti kita nei lietuvių kalba.

GEROSIOS PRAKTIKOS

— **Teisės į sveikatos priežiūros paslaugas modelis Prancūzijoje.** Tam, kad būtų užtikrinamas Prancūzijos sveikatos sistemos prieinamumas, visiems teisėtiems šalies gyventojams, taip pat ir prieglobsčio prašytojams, yra taikoma visuotinė nemokama sveikatos draudimo sistema („CMU-C“). Nors egzistuoja išimtis, migrantams, neturintiems teisinio statuso gyventi Prancūzijoje, taip pat suteikiama valstybinė medicininė pagalba. Visiems pažeidžiamiesiems asmenims be teisinio statuso, taip pat asmenims, sergantiems užkrečiamomis ligomis, nėščioms moterims yra suteikiamas laikinas leidimas gyventi tam, kad būtų užtikrintas šių asmenų prieinamumas prie sveikatos priežiūros paslaugų⁴. Asmenys, naujai atvykę į Prancūziją, yra supažindinami su valstybine sveikatos priežiūros paslaugų sistema: svarbiausia informacija apie sveikatos priežiūros sistemą yra prieinama 23 kalbomis. Sveikatos priežiūros paslaugas teikiantys asmenys taip pat dalyvauja mokymuose apie tai, kad užtikrinti lygias galimybes, kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą migrantams.

GEROSIOS PRAKTIKOS

— **2015 m. Madrido autonominėje bendruomenėje** buvo išleistas nurodymas sveikatos priežiūros paslaugų teikėjams teikti sveikatos priežiūros paslaugas visiems pacientams, nepriklausomai nuo jų migracijos statuso (t.y., teikti paslaugas ir teisinio statuso neturintiems asmenims). Savivaldybė taip pat įgyvendino **informacinę kampaniją**, kurios metu siekė informuoti teisinio pagrindo gyventi savivaldybėje neturinčius asmenis apie jų teisę į sveikatos priežiūros paslaugas, informuoti asmenis apie tai, kaip šias paslaugas pasiekti, kur kreiptis pagalbos, jei gydytojai atsisako teikti pagalbą⁵.

4 Daugiau informacijos: www.who.int/migrants/publications/EURO-report.pdf?ua=1 (1 psl.)

5 Daugiau informacijos: europe.ohchr.org/Documents/Publications/RightToHealthForMigrants_EN.pdf (27 psl.)

1.6 BŪSTAS

NACIONALINIŲ LYGMENIU

PROBLEMA: Įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ numato, kad užsienietis, pateikiantis prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje, turi nurodyti gyvenamąją vietą, kurią ketina deklaruoti. Tačiau užsieniečiui deklaruoti gyvenamąją vietą nuomojamame būste dažniausiai tampa iššūkiu. Kaip rodo tyrimo dalyvių patirtis, **tik nedidelė dalis būstų savininkų sutinka, kad nuomininkai deklaruotų gyvenamąją vietą jų nuosavybėje**, o kai kurie jų naudojami tokiais reikalavimais ir kelia būsto nuomos kainą ar kelia įvairias papildomas sąlygas.

REKOMENDACIJOS

- Svarstyti taikyti lankstesnes sąlygas deklaruojant gyvenamąją vietą (supaprastinti šiuo metu taikomą gyvenamosios vietos deklaravimo tvarką, mažinti būsto savininkų įsitraukimą); svarstyti galimybę leisti ne ES šalių piliečiams deklaruoti gyvenamąją vietą seniūnijose/ savivaldybėje.

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Socialinio būsto klausimas yra itin aktualus prieglobsčio gavėjams, kurie daugeliu atveju yra labiau pažeidžiamoje padėtyje, nei dėl kitų priežasčių atvykstantys užsieniečiai. Tačiau prieglobsčio gavėjai nėra išskiriama kaip atskira grupė ir neturi jokių privilegijų ir nuolaidų gaunant socialinį būstą.

REKOMENDACIJOS

- Svarstyti prieglobsčio gavėjus išskirti kaip vieną iš gavėjų grupių, turinčių teisę į socialinį būstą ne eilės tvarka (kaip ir kitiems asmenims neįrašytiems į „Asmenų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašą asmenims bei šeimoms, jeigu šie asmenys ir šeimos Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise neturi kito būsto“ (pagal Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išnuomoti įstatymo 16 str. 8 p.).

GEROSIOS PRAKTIKOS

- Jonavos raj. savivaldybės iniciatyva socialinio būsto problemą buvo sprendžiama nuperkant 5 būstus ir juos paskiriant Jonavoje gyvenantiems prieglobsčio gavėjams, prioritetą teikiant gausioms ir su didesniais sunkumais susirasti tinkamą gyvenamąją vietą susiduriančioms prieglobsčio gavėjų šeimoms.

6 2021 m. kovo 1 d., įsigaliojus Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimams, užsienietis gali pasirinkti, kuriuo metu deklaruos gyvenamąją vietą Lietuvoje – Migracijos departamente, pateikiant prašymą išduoti leidimą gyventi, ar seniūnijoje, jau atsiėmus leidimą gyventi. (Daugiau informacijos: www.migracija.lt/-/gyvenamosios-vietos-deklaravimas-u%C5%BESienie%C4%8Diams-bus-paprastesnis)

1.7 ŠVIETIMAS

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Lietuvos švietimo sistemos infrastruktūra nėra tinkamai pasirengusi priimti užsieniečius vaikus – nėra aiškaus, valstybiniu lygiu priimto, vaikų gebėjimų vertinimo mechanizmo, mokyklos nėra pasirengusios priimti lietuvių kalba negebančius kalbėti užsieniečius vaikus, nėra priimta priemonių, kurios padėtų mokyklos bendruomenei pasiruošti priimti ir padėti užsieniečiui vaikui pereinamuoju laikotarpiu.

REKOMENDACIJOS

- Parengti ir taikyti vieningą lietuvių kalba nekalbančių vaikų integracijos į švietimo sistemą metodologiją ir jos įgyvendinimo priemones valstybiniame lygmenyje ją pritaikant prie individualių vaikų gebėjimų ir galimybių.
- Stiprinti neformalaus ugdymo įstaigų prieinamumą vaikams užsieniečiams.
- Kurti ir palaikyti mokyklų, gebančių sėkmingai integruoti migrantus vaikus, tinklą ir dalintis gerosiomis praktikomis.

REKOMENDACIJOS

- Stiprinti ugdymo įstaigų darbuotojų (mokytojų, auklėtojų, socialinių darbuotojų, mokyklų psichologų) kompetencijas darbui su lietuvių kalba nekalbančiais vaikais.
- Įgyvendinti tarpkultūrinio dialogo skatinimo iniciatyvas ugdymo įstaigos bendruomenėje (įtraukiant mokytojus, moksleivius, mokyklos administraciją, tėvus).
- Įvertinus mokyklų darbuotojų galimybes ir kompetencijas, sukurti ir taikyti vaikų integravimo į savivaldybėje veikiančias ugdymo įstaigas algoritmus.
- Plėsti ir stiprinti savivaldybėje veikiančių švietimo įstaigų, ugdančių migrantų vaikus, tinklą.

GEROSIOS PRAKTIKOS

- **Ciuricho miesto Šveicarijoje mokyklos**, turinčios daugiau nei 40 proc. moksleivių, kurių gimtoji kalba nėra vokiečių, dalyvauja „Kokybė įvairiakultūrinėse mokyklose“ programoje (angl. *Quality In Multicultural Schools*). Programos tikslas – mažinti nelygybę bei užtikrinti vienodą švietimo kokybę visiems moksleiviams nepriklausomai nuo jų kilmės ar tautybės. Programoje dalyvaujančios mokyklos paskiria koordinatorių, kuris dalyvauja programos mokymuose, yra supažindinamas su programa ir veiklomis, kurias gali įgyvendinti atstovaujamoje mokykloje. Naujai prie programos prisijungusios mokyklos darbuotojai taip pat yra kviečiami į mokymus, gerųjų praktikų pasidalinimo renginius tarp mokyklų bendruomenių, 2 metus šioms mokykloms teikiama metodinė pagalba, vykdoma stebėseną. Prie programos prisijungusioms mokykloms siūloma finansinė parama veikloms, atitinkančioms programos prioritetus⁷.

GEROSIOS PRAKTIKOS

— **Lidso miesto Jungtinėje Karalystėje mokyklose** migrantų vaikai nuo 9 iki 16 m. amžiaus kas savaitę gali ateiti į užsiėmimus, kurių metu neformaliai ir įtraukiai vaikai yra supažindinami su valstybės švietimo sistema, sukuriama saugi aplinka, kurioje galima praktikuoti anglų kalbą, klausti ir gauti paramą įvairiais kasdieniais klausimais. Taip pat miesto mokyklose yra organizuojami susitikimai su šių vaikų tėvais, kurių metu tėvai gali konsultuotis įvairiais su vaikų integracija į mokyklos bendruomenę, švietimo sistema ir tvarka susijusiais klausimais⁸.

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Socialinių pedagogų ir psichologų teikiama pagalba nėra tinkamai pritaikoma prie specifinių nepilnamečių užsieniečių poreikių (kalba, psichinės ir emocinės sveikatos būklė, kultūriniai ir religiniai ypatumai)

Šiaulių m.: Tik apie 15 proc. ugdymo įstaigų atstovų pažymėjo, kad jų atstovaujamosiose įstaigose lietuviškai nekalbantiems moksleiviams socialinio pedagogo ir (arba) psichologo pagalba yra pritaikoma prie specifinių jų poreikių. Apie trečdalis (31 proc.) įstaigų atstovų įvardijo, kad tokia pagalba prieinama tik lietuvių kalba.

REKOMENDACIJOS

- Valstybiniu ir savivaldos lygiu parengti gaires socialinių pedagogų ir psichologų darbui su nepilnamečiais užsieniečiais, kad šios paslaugos būtų pritaikomos prie individualių ir specifinių jų poreikių.
- Stiprinti socialinių pedagogų ir psichologų kompetencijas darbui su nepilnamečiais užsieniečiais (mokymų organizavimas, metodikų kūrimas, gerųjų praktikų apsikeitimas).

1.8 KULTŪRA

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Tarpkultūrinės veiklų trūkumas, ypač prieglobsčio gavėjams: trūksta renginių, kuriuose ne ES piliečiai galėtų susipažinti su toje pačioje savivaldybėje gyvenančiais lietuviais, tautinių mažumų atstovais ir/ar kitais migrantais bei taip praplėsti turimą pažinčių ratą.

REKOMENDACIJOS

- Organizuoti ir užtikrinti finansavimą:
  - i) veikloms ir renginiams, skirtų ne ES piliečių ir vietos bendruomenių socialinių, kultūrinių ryšių užmezgimui ir stiprinimui;
  - ii) veikloms ir renginiams, kurie būtų prieinami įvairiomis kalbomis.

REKOMENDACIJOS

- Organizuoti ir užtikrinti finansavimą veikloms ir renginiams, kurių metu ne ES šalių piliečiai galėtų susipažinti su toje pačioje savivaldybėje gyvenančiais lietuviais, tautinių mažumų atstovais ar kitais migrantais bei taip praplėsti turimą pažinčių ratą.
- Gerinti veiklų ir renginių prieinamumą lietuvių kalba nekalbantiems asmenims.

GEROJI PRAKTIKA

- Kaunas 'SPEAK', Pabėgėlių dienos šventė, Kauno įvairių tautų kultūrų centro veikla (pvz., renginys „Kultūrų sodas“), kt.

PROBLEMA: Viešai skelbiama informacija apie kultūrinius renginius bei kultūros įstaigų teikiamas paslaugas yra ribota lietuvių kalba nekalbantiems asmenims.

REKOMENDACIJOS

- Informaciją apie kultūrinius renginius bei kultūros įstaigų teikiamas paslaugas teikti keliomis, labiausiai savivaldybėje paplitusiomis kalbomis; pagalvoti apie kultūros turinio prieinamumą lietuvių kalba nekalbantiems asmenims.

GEROJI PRAKTIKA

- „Kaunas 2022“ projekto komandos iniciatyva, planuojant būsimus renginius į konsultacijas pakviesti mieste gyvenančius užsienio šalių piliečius.

1.9 POLITINIS IR PILIETINIS DALYVAVIMAS

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Ne ES piliečiai domisi tuo, kas vyksta šalies ir (arba) savivaldybės politiniame gyvenime, **tačiau** jiems trūksta informacijos apie jų teises dalyvauti savivaldos rinkimuose bei politinėje veikloje.

REKOMENDACIJOS

Užtikrinti, kad informacija apie ne ES piliečių galimybę dalyvauti savivaldos rinkimuose būtų prieinama įvairiomis užsienio kalbomis. Informaciją apie politines ne ES piliečių teises įtraukti į informacinius paketus (elektroninės ir spausdintinės jų kopijos) naujai į savivaldybę atvykstantiems gyventi užsieniečiams.

PROBLEMA: Ne ES šalių piliečiams nėra suteikiamos galimybės dalyvauti teikiant konsultacijas sprendimams, susijusiems su klausimais, aktualiais savivaldybėje gyvenantiems užsienio šalių piliečiams ir bendrai visiems savivaldybės ir/arba seniūnaitijos gyventojams.

REKOMENDACIJOS

Įtraukti integracijos paslaugas teikiančias organizacijas, migrantų ir tautinių mažumų bendruomenes į konsultacinį procesą (darbo grupes, viešas konsultacijas) priimant sprendimus, aktualius savivaldybėje gyvenantiems užsienio šalių piliečiams ir bendrai visiems savivaldybės ir/arba seniūnaitijos gyventojams.

GEROJI PRAKTIKA

Ne ES šalių piliečių, gyvenančių Akmenės raj., ir jiems atstovaujančių organizacijų įtraukimas sprendžiant su jų integracija susijusius klausimus.

1.10 MOTERŲ MIGRANČIŲ INTEGRACIJA

NACIONALINIŲ LYGMENIU	SAVIVALDOS LYGMENIU
<p>PROBLEMA: pažeidžiama moterų migrančių, kurioms leidimas gyventi Lietuvoje išduotas šeimos susijungimo pagrindu, padėtis dėl turimo teisinio statuso šalyje.</p>	<p>PROBLEMA: Moterys migrantės susiduria tik su joms dėl lyties, kultūrinių ir religinių normų bei su tuo susijusių veiksnių keliamais iššūkiais, pvz., derinant šeimos gyvenimą ir kalbos mokymąsi, dalyvavimą darbo rinkoje ir/arba ribotą prieinamumą prie sveikatos priežiūros paslaugų. Moterys įvardina informacijos apie moterims savivaldybėse prieinamas paslaugas trūkumą, žinių apie moterų teises Lietuvoje stoką.</p>
<p>REKOMENDACIJOS</p> <ul style="list-style-type: none"> — Labiau apsaugoti užsieniečio, kuriam išduotas leidimas laikinai gyventi šeimos susijungimo pagrindu, statusą, kuris šiuo metu numato visišką priklausomybę nuo sutuoktinio(-ės). Leidimas gyventi šiuo pagrindu atvykusiam užsieniečiui panaikinamas santuokos nutraukimo atveju; tuomet, kai nuolatinis leidimas gyventi nutraukiamas užsieniečiui kartu yra panaikinami ir leidimai gyventi jo šeimos nariams. Įstatymas nenumato jokių dėl šeimos susijungimo aplinkybės atvykusių asmenų statusą apsaugančių išimčių, įskaitant ir smurto artimoje aplinkoje atvejais.	<p>REKOMENDACIJOS</p> <ul style="list-style-type: none"> — Parengti informaciją apie specifiškai moterims teikiamas paslaugas savivaldybėje ir užtikrinti šios informacijos prieinamumą. — Didinti savivaldybės institucijų darbuotojų kompetencijas atpažinti smurto artimoje aplinkoje atvejus teikiant paslaugas moterims migrantėms. — Inicijuoti susitikimus su savivaldybėje gyvenančiomis moterimis migrantėmis, jas tikslingai informuojant apie moterų teises bei skatinant jas aktyviau įsitraukti į vietos bendruomenės gyvenimą. — Inicijuoti iniciatyvas ir specifines paslaugas, skirtas moterims migrantėms, padedančias joms derinti lietuvių kalbos kursų lankymą, dalyvavimą darbo rinkoje ir (arba) rūpinimąsi šeimos nariais, taip pat skatinančias jų ekonominį nepriklausomumą, dalyvavimą politiniame ir kultūriniame gyvenime savivaldybėje ir pan.

SAVIVALDOS LYGMENIU

GEROJI PRAKTIKA

— Projektas „Annisa“, vykdomas Barcelonos miesto tarybos Sant Martí rajone. Projekto įgyvendinimo metu buvo sukurta fizinė susitikimo vieta Pakistano kilmės moterims, kur vyksta ispanų kalbos pamokos, taip pat susitikimai, skirti kalbėtis apie projekto dalyvėms rūpimus klausimus bei problemas. Pirminis projekto tikslas – paskatinti moteris dalyvauti vietos bendruomenės gyvenime, praplėsti dalyvių socialinius ryšius, tačiau ilgainiui tai tapo ir vieta, kurioje dalinamasi aktualia informacija, organizuojamos iniciatyvos, kurios sprendžia prieinamumo prie įvairių paslaugų, informavimo trūkumo tarp migrančių moterų problemas⁹.

— **Projektas „Motinos kaimynystėje“** (vok. *Stadtteilmütter*), vykdomas nuo 2004 m. Berlyne. Projektu siekiama pagerinti informacijos apie paslaugas ir paslaugų prieinamumą tarp moterų migrančių, kurios augina vaikus iki 12 m. amžiaus. Projekto metu savanorės moterys, dažnai – taip pat turinčios migracijos patirties, yra apmokomos padėti naujai atvykusioms ar socialinę atskirtį patiriančioms motinoms migrantėms teikiant informaciją, konsultuojant įvairiais su integracija susijusiais klausimais, skatinant prisijungti prie jas paremti galinčių grupių bei organizacijų, vokiečių kalbos kursų. Siekiama, kad savanorės būtų kilusios iš tos pačios kilmės šalies kaip ir motinos migrantės¹⁰.

— Moterų migrančių integracijos klausimas buvo integruotas ir į 2018-2021 m. **Botkyrkos miesto Švedijoje Tarpkultūrinę savivaldybės strategiją**: migrantėms moterims numatyta teikti psichologinę ir socialinę pagalbą, gerinti jų galimybes dalyvauti profesiniuose kompetencijų kėlimo mokymuose, kalbos kursuose, bendruomenės renginiuose bei pilietiškumo mokymuose. Siekiama gerinti darbo rinkos atvirumą migrančių moterų atžvilgiu, įgalinti moteris migrantes dalyvauti bendruomeniniame gyvenime, skatinti žinojimą apie galimybes naudotis joms siūloma pagalba ir paslaugomis¹¹.

NACIONALINIŲ LYGMENIU

PROBLEMA: Moterys migrantės (ypač neturinčios profesinių įgūdžių ir darbinės patirties dėl kultūrinių ir religinių normų, kurių laikomasi šeimoje) dažniau susiduria sunkumais norėdamos persikvalifikuoti ir/ar įgyti profesinę kvalifikaciją.

REKOMENDACIJOS

— Skatinti moterų migrančių savarankiškumą ir įsitraukimą į darbo rinką, organizuojant jų poreikius atliepiančius mokymus profesiniams įgūdžiams įgyti.

⁹ Daugiau informacijos: www.coe.int/en/web/interculturalcities/-/programa-annisa

¹⁰ Daugiau informacijos: ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/germany/neighbourhood-mothers-neukolln-stadtteilmutter-neukolln-integrating-immigrant-mothers-via-local-women

¹¹ Daugiau informacijos: www.coe.int/en/web/interculturalcities/-/women-in-botkyrka

1.11 DISKRIMINACIJA/ VISUOMENĖS NUOSTATOS

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Neigiamos visuomenės nuostatos, ypač prieglobsčio gavėjų, musulmonų ir tamsesnio gymio užsieniečių atžvilgiu. Nuostatos paveikia migrantų emocinę būseną, socialinę integraciją, galimybes susirasti darbą, būstą.

REKOMENDACIJOS

- Inicijuoti visuomenės švietimo ir tarpkultūrinio sąmoningumo skatinimo iniciatyvas bei edukacinius renginius.
- Skatinti gerųjų ne ES šalių piliečių integracijos pavyzdžių (darbo rinkos, pilietinio dalyvavimo ir kt. srityse) ir jų istorijų viešinimą.
- Skatinti ne ES šalių piliečių matomumą (regioninėje) žiniasklaidoje ir atstovavimą (bendruomenių) renginiuose.
- Numatyti nuoseklų finansavimą tarpkultūriniais renginiais, iniciatyvoms, į jas įtraukiant tautines bendruomenes, migrantus ir šiuos žmones atstovaujančias organizacijas.

GEROJI PRAKTIKA

- Bendruomenių rėmimo (*angl. community sponsorship*) programų įgyvendinimas, siekiant, kad į migrantų integracijos procesus tiesiogiai įsitrauktų vietinės bendruomenės nariai.

Daugiau informacijos: [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690675/EPRS_BRI\(2021\)690675_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690675/EPRS_BRI(2021)690675_EN.pdf)

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Tarpkultūrinių mokymų savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių įstaigų, savivaldybėje veikiančių valstybinių institucijų darbuotojams trūkumas.

Apie 45 proc. savivaldybei pavaldžių įstaigų apklausoje **Šiaulių m.** dalyvavę respondentai nei sutiko, nei nesutiko su teiginiu, kad jų atstovaujamų įstaigų darbuotojams yra žinomi iššūkiai, su kuriais susiduria ne ES piliečiai, ir jų specifiniai poreikiai.

Net 74 proc. ugdymo įstaigų atstovų įvardijo, kad įstaigų darbuotojams neorganizuojami mokymai darbu su lietuviškai nekalbančiais nepilnamečiais iš ne ES šalių. Visi socialines paslaugas teikiančių įstaigų atstovai pažymėjo, kad įstaigų darbuotojai neturi galimybės dalyvauti mokymuose apie ne ES piliečių poreikius. Taip pat atsakė 2 iš 5 sveikatos priežiūros srityje veikiančių įstaigų atstovų.

REKOMENDACIJOS

- Organizuoti tarpkultūrinius mokymus savivaldybės administracijos ir savivaldybei pavaldžių įstaigų darbuotojams, teikiantiems paslaugas ne ES piliečiams.
- Užtikrinti, kad nauji darbuotojai būtų supažindinami su lygių galimybių principu bei tarpkultūrinio darbo ypatumais.

PROBLEMA: **Šiaulių m.** savivaldybės strateginiuose dokumentuose neįtrauktas lygių galimybių, apimančių ir lygias galimybes etniniu, tautiniu ir religiniu pagrindu, klausimas. Be to savivaldybėje nenumatytos priemonės (pvz., stebėseną, visuomenės apklausos, skundų teikimas, pan.), kurios padėtų įvertinti, ar savivaldybės gyventojai nediskriminuojami dėl etninės, tautinės kilmės ar religijos.

REKOMENDACIJOS

- Į savivaldybės strateginius dokumentus įtraukti lygių galimybių ir nediskriminacijos politikos gaires ir priemones.
- Numatyti veiksmus ir atsakingus asmenis/ institucijas, susidūrus su diskriminacijos, neapykantos kalbos ar neapykantos nusikaltimų atvejais.
- Informaciją apie tai, kur galima kreiptis susidūrus su tokiais atvejais išplatinti skirtingomis kalbomis, užtikrinant prieinamumą prie šios informacijos užsienio šalių piliečiams (apie tai skelbiant savivaldybės puslapyje, viešose erdvėse, užsieniečiams paslaugas teikiančiose įstaigose).

1.12 PASLAUGŲ, PASLAUGŲ INFRASTRUKTŪROS IR MIESTO ATVIRUMO VERTINIMAS

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Šiaulių m. savivaldybės administracija neturi pakankamai informacijos apie migracijos kontekstą Šiaulių mieste, dėl to nežino, kokius poreikius ši tikslinė grupė turi ir kaip turėtų būti pritaikytos paslaugos, kad būtų patenkinti šie poreikiai.

REKOMENDACIJOS

- Įgyvendinti tyrimus, padėsiančius tiksliau identifikuoti Šiaulių m. gyvenančius užsienio šalių piliečius, jų poreikius, paslaugų pritaikomumą prie specifinių užsieniečių poreikių ir paslaugų trūkumą.
- Svarstyti apie asmens, atsakingo už užsieniečių integracijos klausimą savivaldybėje, pareigybę.
- Stiprinti bendradarbiavimą su užsienio šalių piliečius atstovaujančiomis organizacijomis, tautinėmis bendruomenėmis ir pan.

PROBLEMA: Šiaulių m. tik apie 15 proc. ugdymo įstaigų atstovų pažymėjo, kad jų atstovaujamosiose įstaigose lietuviškai nekalbantiems moksleiviams socialinio pedagogo ir (arba) psichologo pagalba yra pritaikoma prie specifinių jų poreikių. Apie trečdalis (31 proc.) įstaigų atstovų įvardijo, kad tokia pagalba prieinama tik lietuvių kalba.

REKOMENDACIJOS

- Pritaikyti socialinio pedagogo ir/ ar psichologo pagalbą prie specifinių lietuvių kalba nekalbančių nepilnamečių poreikių.

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Šiaulių m. planuojant įvairias paslaugas į specifinius ne ES piliečių poreikius (pvz., kylančius dėl lietuvių kalbos nemokėjimo, religinių nuostatų, pan.) yra **atsižvelgiama tik iš dalies**.

Šiaulių miesto savivaldybės atstovai linkę pritarti, kad planuojant paslaugas savivaldybės gyventojams svarbu įvertinti specifinius ne ES šalių piliečių poreikius.

Tačiau tik trečdalis Šiaulių miesto savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovų sutiko su teiginiu, kad jų atstovaujamosiose įstaigose planuojant paslaugas atsižvelgiama į ne ES piliečių poreikius.

Savivaldybei planuojant paslaugas miesto gyventojams į procesą gali įsitraukti ir miesto gyventojai. Tačiau sprendžiant miesto gyventojų bei užsieniečių integracijos ir su ja susijusių paslaugų klausimus ne ES piliečiams integracijos srityje veikiančios NVO, ne ES šalių piliečių organizacijos ar bendruomenės į tokį procesą nėra įtraukiamos. Be to, į paslaugų planavimo procesus visiškai nėra įtraukiami užsienio šalių piliečių organizacijų ar jų bendruomenių atstovai.

Nė vienas savivaldybei pavaldžių įstaigų apklausoje dalyvavęs švietimo, socialinių paslaugų, sveikatos priežiūros ir kultūros įstaigų atstovas nepažymėjo, kad planuojant veiklas konsultuojamasi su integracijos paslaugas ne ES piliečiams teikiančiomis NVO, ne ES piliečių organizacijomis ar bendruomenėmis.

REKOMENDACIJOS

Planuojant paslaugas (miesto gyventojams ir tikslingai savivaldybėje gyvenantiems užsieniečiams) konsultuotis su ne ES šalių piliečiams teikiančiomis NVO, ne ES šalių piliečių organizacijomis ir/arba bendruomenėmis ir jų atstovais, siekiant, kad būtų atliepiami specifiniai ne ES piliečių poreikiai.

PROBLEMA: Tarpinstitucinio bendradarbiavimo, ypač tarp Šiaulių m. savivaldybės administracijos, jai pavaldžių įstaigų ir mieste užsienio šalių piliečiams integracijos paslaugas teikiančių organizacijų, tautinių ir užsieniečių bendruomenių, trūkumas.

REKOMENDACIJOS

Užtikrinti sklandesnį tarpinstitucinį savivaldybės administracijos, savivaldybei pavaldžių įstaigų ir užsienio šalių piliečių atstovaujančių organizacijų bendradarbiavimą.

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Šiaulių m. savivaldybė nėra numačiusi atskiro finansavimo, kuris būtų skiriamas užsieniečių integracijos priemonėms ir paslaugoms, pritaikytoms prie specifinių užsieniečių poreikių (pvz., asmenims, negebantiems kalbėti valstybine kalba), įgyvendinti. Ypač trūksta finansavimo tautinių bendruomenių, kurios yra pagrindinės veikėjos užsieniečių integracijos srityje Šiaulių mieste, veikloms palaikyti.

REKOMENDACIJOS

- Skirti tikslinį finansavimą veikloms, kurios skatintų savivaldybėje gyvenančių užsieniečių integraciją (pvz., tarpkultūrinių veiklų įgyvendinimas, nemokamų lietuvių kalbos kursų organizavimas, pan.) bei priemonėms, kurios padidintų tam tikrų paslaugų prieinamumą specifinius poreikius turintiems užsienio šalių piliečiams (pvz., vertimo paslaugų finansavimas, kursų, kurie pakeltų darbuotojų kompetencijas aptarnauti užsienio šalių piliečius finansavimas, pan.).

PROBLEMA: Šiaulių m. savivaldybės įstaigų infrastruktūra nėra pakankamai pritaikyta lietuvių kalba nekalbantiems užsienio šalių piliečiams.

Daugiau nei pusė (apie 51 proc.) apklausoje dalyvavusių savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovų nei sutiko, nei nesutiko su teiginiu, kad jų atstovaujamos įstaigos infrastruktūra yra pritaikyta lietuviškai nekalbantiems užsienio šalių piliečiams.

Dauguma (74 proc.) savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovų atsakė, kad interneto puslapis nėra pritaikytas asmenims, nekalbantiems lietuviškai.

Vis dėlto savivaldybės internetiniame puslapyje informacija yra pateikiama lietuvių, anglų ir rusų kalbomis. Informacija visomis kalbomis pateikiama gana išsamiai, nurodant konkrečius kontaktus, kur reikėtų kreiptis vienoje ar kitoje situacijoje.

REKOMENDACIJOS

- Išlaikyti Šiaulių m. savivaldybės interneto puslapyje pateikiamą informaciją skirtingomis kalbomis bei ją nuolat atnaujinti.
- Savivaldybei pavaldžių įstaigų internetiniuose puslapiuose savivaldybės gyventojams aktualią informaciją pateikti skirtingomis kalbomis.
- Savivaldybėje ir jai pavaldžių įstaigose parengti sąrašus asmenų, kurie gali suteikti informaciją ir aptarnauti užsieniečius ne tik lietuvių kalba.

2. SAVIVALDYBĖS VAIDMUO UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS PROCESE: GERŪJŲ PRAKTIKŲ PAVYZDŽIAI

SAVIVALDYBĖS VAIDMUO UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS PROCESE

GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDYS Skane regionas, Švedija

Tinklas – Veikla – Dalyvavimas (*angl. Network-Activity-Participation*) vienas iš pavyzdinių metodų, kurio tikslas gerinti prieglobsčio gavėjų integracijos galimybes į Švedijos visuomenę stiprinant bendradarbiavimą tarp viešojo ir savanoriškos veiklos sektorių. Visi naujai į savivaldybę gyventi atvykę prieglobsčio gavėjai yra įtraukiami į Integracijos programą. Pagrindinis šios programos tikslas – viešojo ir pilietinės visuomenės sektorių bendradarbiavimo stiprinimas prieglobsčio gavėjų integracijos procese; priėmimo sistemos sukūrimas, į kurį aktyviai įtraukiamas savanoriškos veiklos sektorius (tiek į strategijas/ diskusijas dėl veiklos įgyvendinimo, tiek į šių įgyvendinimą praktikoje). Programa yra orientuota į tris – sveikatos priežiūros, kalbos ir socialinių ryšių (tinklų) – sritis, o veiklomis siekiama stiprinti bent vieną iš jų.

DAUGIAU INFORMACIJOS: www.forintegration.eu/pl/pub (žr. Measuring Refugee Integration Policies in Sweden)

GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDYS Skane regionas, Švedija

Tarpkultūrinė strategija apima tris veiklos sritis: (i) anti-diskriminacijos, (ii) savivaldybės kaip erdvės, (iii) savivaldybės kaip organizacijos.

Strategijoje išskirtos skirtingos asmenų grupės: naujai į bendruomenę atvykstantys užsienio šalių piliečiai, nuolatiniai miesto gyventojai (atvykę iš kitų Švedijos regionų, užsienio šalių ir ilgą laiką gyvenantys mieste) ir žmonės, gimę ir užaugę šiame mieste.

Trys pagrindiniai strategijos laukai:

1. ANTI-DISKRIMINACIJA

Savivaldybės administracija siekia, kad nei vienas miesto gyventojas nebūtų (tiesiogiai ar netiesiogiai) diskriminuojamas dėl lyties, etninės priklausomybės, religijos ar įsitikimų, negalios, amžiaus ir lytinės orientacijos. Savivaldybės administracija turėtų užtikrinti, kad visi miesto gyventojai vienodomis sąlygomis ir vienodai turėtų turėti prieigą dalyvauti ir daryti įtaką savivaldybėje priimamiems sprendimams bei gauti reikiamas paslaugas.

VEIKSMAI: steigti kuo daugiau iniciatyvų, padėsiančių iš anksto identifikuoti galimas diskriminacines situacijas; glaudžiai bendradarbiauti su lokaliai įsikūrusiomis įmonėmis tam, kad efektyviau tokias situacijas išspręstų ir jų išvengtų; organizuoti sąmoningumo didinimo mokymus savivaldybės administracijos darbuotojams, siekiant jų didesnio suvokimo apie rasizmą ir diskriminaciją kaip socialinę problemą.

2. SAVIVALDYBĖ KAIP ERDVĖ

Savivaldybė kaip erdvė apima vietas, kuriose sprendžiant problemas galime dėti savo pačių pastangas, o taip pat vietas, kuriose problemos gali būti sprendžiamos kartu įtraukiant kitus partnerius ir suinteresuotas šalis regioniniu ir nacionaliniu lygmeniu. Svarbu atkreipti dėmesį, kad sprendžiant problemas reikia atkreipti dėmesį, kad skirtingos bendruomenės grupės turi skirtingus poreikius. Pavyzdžiui, naujai į miestą atvykusiems gyventi užsienio šalių piliečiams reikia daugiau žinių apie vietos/ šalies gyvenimą, tuo tarpu senesni miesto gyventojai turi jausti esantys bendruomenės dalimi, stabilumą ir tikėjimą ateitimi. Savivaldybė kaip erdvė apima:

- Užimtumą, švietimą ir gebėjimų stiprinimą;
- Būstą ir segregaciją;
- Tapatybę, priklausymo vietai jausmą ir dalyvavimą.

Miestas siekia būti atviras visoms iniciatyvoms ir pastangoms, taip pat skatina bendradarbiavimą tarp visų miesto institucijų.

VEIKSMAI: savivaldybė kiekvienoje sričių nu(si)mato veiksmus, kurie padeda:

- užtikrinti, kad kiekvienas miesto gyventojas turi lygias galimybes į švietimą ir apmokamą darbą, garantuojančius finansinę nepriklausomybę.
- kurti erdves skirtingose miesto vietose socialinei sąveikai ir miesto tarpkultūriškumui stiprinti
- kiekvienam miesto gyventojui, neatsižvelgiant į jo socialinę, etninę ar religinę priklausomybę, jaustis kaip namuose, jausti pasitikėjimą vienas kitu ir demokratija.

3. SAVIVALDYBĖ KAIP ORGANIZACIJA

Šioje dalyje yra pagrindinis dėmesys yra skiriamas į savivaldybės kaip darbdavio ir paslaugų teikėjo vaidmenį. Siekiama, kad visi gyventojai sulauktų lygiavertės pagalbos ir darbuotojų pastangų, taip pat skatinama darbuotojų etninė įvairovė. Savivaldybė kaip organizacija atlieka šias pagrindines užduotis:

- Įdarbinimo ir darbo sąlygų užtikrinimas;
- Gyventojų priėmimas ir paslaugų jiems teikimas;
- Dialogo ir bendradarbiavimo su vartotojais ir vietinėmis bendrijomis kūrimas

VEIKSMAI:

- Savivaldybės administracijos darbuotojų sudėtis ilgalaikėje perspektyvoje turėtų atspindėti miesto gyventojų sudėtį pagal jų etninę priklausomybę.
- Savivaldybėje įgyvendinamos veiklos turėtų atitikti lygių galimybių ir tarpkultūriškumo principus.
- Savivaldybėje turi būti skatinamas dialogas ir bendradarbiavimas su paslaugų vartotojais ir vietinėmis bendrijomis.

DAUGIAU INFORMACIJOS: www.ilo.org/dyn/migpractice/docs/302/Botkyrka.pdf

DAUGIAU GERŲJŲ PRAKTIKŲ PAVYZDŽIŲ GALIMA RASTI ČIA

